

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande

Minister

Annette Holmberg-Jansson

Föredragande

Specialsakkunnig

Gunilla Lindqvist

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 68

Verkställelseuppföljning 2017–2019 av
landskapsregeringens funktionshinderspolitiska
åtgärdsprogram ”Ett tillgängligt Åland”.

ÅLR 2020/5873

93 S2

Verkställelseuppföljningen över landskapsregeringens vidtagna åtgärder 2017–2019 av åtgärdsprogrammet för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik 2017–2020 ”Ett tillgängligt Åland” antecknas till kännedom i enlighet med **bilaga 1, S220E22**.

Ett tillgängligt Åland

*Åtgärdsprogram för Ålands landskapsregerings
funktionshinderspolitik år 2017–2020
– verkställelseuppföljning år 2017–2019*

22.07.2020

Inledning

Grundtanken i funktionshinderspolitiskt arbete är att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara delaktiga i samhället och få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Rättigheterna förtydligas genom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Samtliga stater och självstyrande områden i Norden har ratificerat konventionen, vilket betyder att de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättningar i dessa områden nu är tryggade enligt lag.

Som ett led i landskapsregeringens funktionshinderspolitiska arbete antog landskapsregeringen den 21 december 2017 "Ett tillgängligt Åland", åtgärdsprogram för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik år 2017–2020.

"Ett tillgängligt Åland"

<http://www.regeringen.ax/halsa-omsorg/funktionsnedsattning>

Målet för det funktionshinderspolitiska arbetet på Åland framgår av regeringsprogrammet "Tillsammans för Åland"¹, en devis vilken innebär att landskapsregeringen utgår ifrån den enskilda människan, vill ha ett Åland där vi möter varandra med respekt, där alla människor har samma värde, är lika inför lagen och där ingen lämnas utanför. Åland ska vara rättssäkert så att alla garanteras sina fri- och rättigheter. Ett tillgängligt Åland, åtgärdsprogram för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik 2017 – 2020 verkställs för att systematiskt förbättra tillgängligheten och livsvillkoren för alla i samhället oavsett funktionsförmåga.

I utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland framgår att alla, oavsett funktionsförmåga, ska vara delaktiga i det åländska samhället med jämlika levnadsvillkor. Arbetet med att förbättra villkoren för personer med funktionsnedsättningar är en del i social hållbarhet.

Från ord till handling

Funktionshinderspolitik spänner över olika sektorer och politikområden varav ett tvärsektorielt ansvar råder. De åtaganden som respektive avdelning inom landskapsregeringens allmänna förvaltning och underliggande myndighet påtagit sig är grunden för åtgärdsprogrammet och ansvaret för förverkligandet fördelas således tvärsektorielt. Respektive avdelning och myndighet har således ett ansvar för implementering och verkställande av åtgärderna i programmet.

Syftet med denna uppföljning är att tydliggöra, både internt och externt och påvisa vilka åtgärder som vidtagits under programperioden 2017–2019.

---

¹ <https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/guidedocument/m0120192020-handlingsprogram-2019-2023.pdf>

De åtgärder som landskapsregeringen avsett vidta under åren 2017–2020 som ett led i "Ett tillgängligt Åland" presenteras i uppföljningen i tabellformat per avdelning eller myndighet. Efter varje avdelning/myndighets åtgärdsplan redogörs för avdelningen eller myndighetens vidtagna åtgärder under åren 2017–2019.

Bilaga 1 – Åtgärder år 2017–2020 - verkställelse år 2017–2019

Sammanlagt antal innehållsområden: 39

Sammanlagt antal aktivitetsåtgärder: 84

Finansavdelningen

1. Socialt ansvar vid landskapsregeringens upphandlingar

Infrastrukturavdelningen

2. Konsekvensanalys av tillgänglighet i samband med byggnadslov
3. Tillgänglighet i offentliga byggnader och miljöer
4. Möjlighet för personer med funktionsnedsättning att välja sitt transportmedel
5. Yrkeskompetens för taxichaufförer

Näringsavdelningen

6. Tillgänglig turism
7. Utveckling av befintliga stödformer

Regeringskansliet

8. Utbildning tillgänglighet och funktionsnedsättning
9. Tillgänglig information
10. Tillgängligt valsysteem

Social- och miljöavdelningen - socialvårdsbyrån

11. Förbättra lagstiftningen på området socialvård, handikapps-service, specialomsorg och självbestämmanderätt för personer med funktionsnedsättning
12. Samordnad socialservice
13. Guide för barn i behov av särskilt stöd
14. Internationellt och nationellt funktionshinderssamarbete
15. Utbildningsinsats om våld och personer med funktionsnedsättning
16. Skydd av den personliga integriteten och främjande av personlig säkerhet
17. Äldres psykiska hälsa

Social- och miljöavdelningen – miljöbyrån

18. Genomgång av lagstiftning
19. Tillgängliggörande av naturreservat

Social- och miljöavdelningen – hälso- och sjukvårdsbyrån

20. Förordning om medicinsk rehabilitering
21. Tillgänglighetsplan för ÅHS

Utbildnings- och kulturavdelningen – utbildningsbyrån

22. Fortbildning och kompetensutveckling
23. Revidering av styrdokument i grundskola och gymnasialstadiet
24. Övergång mellan grundskola och gymnasialstadiet

Utbildnings- och kulturavdelningen – kulturbyrån

25. Utbildning av ledare i verksamheter riktade till unga
26. Ökad tillgänglighet vid idrottsanläggningar
27. Tillgängligt kulturarv

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS

28. Bemötande
29. Tillgänglighet
30. Arbete och sysselsättning

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS – kontinuerligt arbete

31. Information och skyltning
32. Ny- och ombyggnation
33. Utbildning
34. Nätverk

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS – prioriterade åtgärder 2017–2020

35. Balkongtrösklar förses med ramper
36. Kontrastmarkeringar på glasörrar
37. Patientcentra – tillgänglighetsanpassning
38. Upphandling av skyltmaterial
39. Webbplats – tillgänglighetsanpassning

Finansavdelningen

Innehållsområden: 1

Aktivitetsåtgärder: 3

1. Socialt ansvar vid landskapsregeringens upphandlingar

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
1	Tydliggöra möjligheten att ställa krav på socialt ansvar i upphandlingar och lyfta in en skrivning om tillgänglighet och socialt ansvar i en ny upphandlingslag för offentliga Åland.	Finansavdelningen (upphandlingsjuristen) Övriga aktörer inom landskapsförvaltningen beroende på upphandlingsområde	Genom Ålands landskapsregerings beslut (2019:113) gällande vissa upphandlingar har det i 2 § lyfts in att hållbarhet ska integreras i så stor utsträckning som möjligt i upphandlingen. Därtill tillämpas, genom landskapslag (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling, lagen om offentlig upphandling och koncession (FFS 1397/2016), i vilken en av målsättningarna anges vara att beakta sociala aspekter, 2 §. I 24 § ges möjlighet till reserverade upphandlingskontrakt som utvidgar möjligheten att ta hänsyn till socialt ansvar i upphandling. Vidare pågår arbetet med en ny upphandlingslag för offentliga Åland och arbetet med att lyfta in tillgänglighet och socialt ansvar i lagstiftningen.
2	Översyn och uppdatering av Handboken för offentlig upphandling.	Finansavdelningen (upphandlingsjuristen) Övriga aktörer inom landskapsförvaltningen beroende på upphandlingsområde	Handboken för offentlig upphandling har reviderats under 2019, varigenom avsnittet om krav och tillämpning av socialt ansvar har utvidgats. https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/article/dnr_2019_9406_handboken_i_offentlig_upphandling_for_landskapet_aland_2.12.2019.pdf
3	Att informera offentliga sektorn om vilka möjligheter som finns och på vilket sätt tillgänglighet och socialt ansvar ska beaktas vid upphandlingar genom att ta fram en generell check-lista av vad som ska framgå i vilket skede av en upphandling vilken sorts tillgänglighet ska beaktas hur.	Finansavdelningen (upphandlingsjuristen) Övriga aktörer inom offentlig sektor beroende på upphandlingsområde	En check-lista som beaktar socialt ansvar har upprättats och införts i handboken för offentlig upphandling. Den är avsedd att ge upphandlande enheter tips om när och hur hållbarhetsaspekter kan implementeras i upphandlingsprocessen. Check-listan finns även tillgänglig på nätverket bärkraft.ax:s hemsida https://www.barkraft.ax/vad-kan-du-gora/checklista-hallbara-upphandlingar-pa-aland

Infrastrukturavdelningen

Innehållsområden: 4
Aktivitetsåtgärder: 10

2. Konsekvensanalys av tillgänglighet i samband med byggnadslov

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
4	Offentliggöra rapporten "Tillgänglighetstänk i byggkedjan".	Infrastrukturavdelningen	Rapporten "Tillgänglighetstänk i byggkedjan" har offentliggjorts genom enskild föredragning 10.10.2017.

3. Tillgänglighet i offentliga byggnader och miljöer

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
5	Landskapsregeringen utreder behovet av kompletterande föreskrifter och anvisningar som hjälpmedel för att tolka lagstiftningen. Utredningen omfattar speciellt vad som avses med avlägsnandet av enkelt avhjälpna hinder i offentliga byggnader samt på allmänna områden.	Infrastrukturavdelningen	Under 2017 reviderades plan- och bygglagen så att bemyndigande nu finns i lagen att ge ut närmare föreskrifter och tillhörande anvisningar. Arbetet fortsätter med att utreda på vilket sätt sådana hjälpmedel ska ges ut. Utformningen av hjälpmedel sker i nära samarbete med olika aktörer.
6	Landskapsregeringen ordnar informationstillfällen för tillgänglighet i byggnader och miljöer.	Infrastrukturavdelningen Övrig landskapsförvaltning, Ålands handikappförbund	Ett seminarium om tillgänglighetstänk i byggkedjan som var öppet för allmänheten hölls vid Ålands museum 10.11.2017 med deltagare från LR, kommuner och branschen. Tillfället ledde till att tillgänglighetsaspekterna lyftes fram för de centrala aktörerna i byggkedjan. Landskapsregeringen har under 2019 uppdaterat stöd villkoren som berör tillgänglighet i bostäder https://www.regeringen.ax/infrastruktur-kommunikationer/bygga-bo/bidrag-stod-byggande . De lokala tidningarna har uppmärksammat stöd villkoren, vilket märkbart ökat intresse för att tillgänglighetsanpassa befintliga byggnader.

4. Möjlighet för personer med funktionsnedsättning att välja sitt transportmedel

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
--	----------	-----------------------------	--------------------------------

7

Se över möjligheterna att ställa krav på användbarhet och tillgänglighet vid upphandlingen av busstrafik, nya färjor, reovering av färjor och vid privatisering av färjetrafik.

Infrastrukturavdelningen
Ålandstrafiken

Den nya kollektivtrafiklagen trädde i kraft hösten 2019 och efter att det i beredningsstadiet varande trafikförsörjningsprogrammet har blivit godkänt kan också en på sikt kommande längre upphandling göras som gagnar bland annat personer med funktionsnedsättning.

Infrastrukturavdelningen har redan i den förra tilldelningen satt krav på audiovisuell utrustning, vilket hjälper även till i den pågående sista tilldelningen 2020 – 2021. Systemet har visat sig vara användbart bland passagerare med nedsatt syn- och hörsel och har även varit till stor hjälp för andra.

Nya fartyg byggs enligt EU:s tillgänglighetsdirektiv. Gamla färjor ska delvis anpassas. Utredning och förslag på vilka åtgärder som är lämpliga att göra på respektive fartyg pågår.

Under 2019 har dom frigående färjorna, som ÅLR äger, anpassats i enlighet med ”Tillgängligheten hos passagerarfartyg och höghastighetspassagerarfartyg som används för allmänna transporter” Traficoms föreskrift 159173/03.04.01.00/2017, det så kallade tillgänglighetsdirektivet.

8

Tydliggöra vid anbudsfrågan hur busshållplatserna utformas för att vara användbara och tillgängliga. Landskapslagstiftningen om yrkesmässig trafik förnyas och tydliggörs. Lagförslaget skickas under hösten på remiss och lagtinget får förslaget på sitt bord vid årsskiftet.

Infrastrukturavdelningen
Ålandstrafiken

Under 2017 byggdes anpassande och vädertäta busshållplatser på exempelvis Storagatan och på bussplan. Dessa byggdes i samråd mellan Mariehamns stad och landskapet.

I samtliga vägprojekt och i samband med att gång- och cykelvägar byggs ut, så byggs även busshållplatserna om. Framför allt gäller det på den sida av vägen där GC-banan löper. Årligen byggs ca 2–3 nya busshållplatser och ca 3–6 byggs om i samband med vägprojekten.

9

I samband med utformning av nya hamnar, terminaler och större renoveringar finansierade med landskapets medel säkerställa tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Infrastrukturavdelningen
Ålandstrafiken, kommuner,
Rederier, bussbolag

Landskapet har under de senaste åren införskaffat i vissa hamnar och linfärjefästen nya moderna digitala och fjärrkontrollerade infotavlor, som ska stå som hjälp för allmänheten, men framom allt ska de påbjuda trygghet för personer med funktionsnedsättning. Tavlorna är lätta att placera i väntsalar eller i hamnområden och terminaler.

Ytterligare påbörjades arbetet med digitalisering 2019. Landskapet håller på och testkör ett informationssystem ombord på färjorna med beaktande av tillgänglighetsdirektivet. Systemet är både audiellt och visuellt, som informerar om trafikstörningar, ankomster och avgångar etc.

10

Förbättra landskapets information vid bokning och i turlista gällande tillgänglighet.

Infrastrukturavdelningen
Ålandstrafiken

Landsorts- och lokalbusstrafiken: Information online och i tryckt broschyr, samt per telefon och epost till passagerare. Audiovisuella infotavlor med kommande hållplatser och tider för passagerare i landsortsbussarna.

I bussturlistan 2019 framgår hur man bokar plats för rullstol på buss, bussarnas journalnummer, att ledsagare till passagerare med funktionsnedsättning åker avgiftsfritt samt hur passagerare gör om kombinationen buss-färja får förhinder m.m.

Färja: Information per telefon och epost vid fråga om hur man bokar plats med hjälpmedel, för personer med fysisk funktionsnedsättning- hur man gör ombord på färjor utan hiss etc.

Info: alandstrafiken.ax/Bra att veta/Färjor, gällande hiss, handikappanpassad toalett, mm.

Under utveckling:
Kryssalternativ, symbol eller förvald text (t.ex. rullstol,

			<p>assistenthund, synskadad) valfritt för kund vid bokning online och in-house.</p> <p>Ålandstrafiken har begärt information och symboler för diabetiker, synskadade, epileptiker m.fl. från Handicampen för att kunna informera besättning och busschaufförer om hur man bäst kan vara uppmärksam på olika funktionsnedsättningar. Väntar svar.</p>
11	<p>Utreda tillsynsansvaret för EU-förordningar nr 181/2011 och 1177/2010.</p>	<p>Infrastrukturavdelningen Ålandstrafiken, kommuner</p>	<p>Åtgärden ses över.</p>
12	<p>Utbilda personal inom avdelningen och Ålandstrafiken i enlighet med gällande EU-förordningar.</p>	<p>Infrastrukturavdelningen Ålandstrafiken</p>	<p>Personalen informeras löpande om gällande EU-förordningar.</p>
5. Yrkeskompetens för taxichaufförer			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
13	<p>För att höja transporternas och tjänsternas kvalitet övervägs ny lagstiftning för yrkeskompetens för taxichaufförer där även utbildning om personer med funktionsnedsättning ingår.</p>	<p>Infrastrukturavdelningen Ålands Näringsliv, Mariehamns åkeriförening r.f., Ålands yrkesbilägarförening r.f. LR; utbildnings- och kulturavdelningen, Fordonsmyndigheten, Ålands polismyndighet, Ålands yrkesgymnasium</p>	<p>Förslag till ny transportservicelag har tagits fram men har ännu inte lagts fram i lagtinget. I förslaget fördjupas yrkeskompetensen för taxichaufförer genom skolning som även innefattar bemötande av personer med funktionsnedsättning.</p> <p>ÅY ordnar utbildning enligt EU-direktiv 181/2011 om persontransport av personer med nedsatt rörlighet, se https://www.gymnasium.ax/ala-nds-yrkesgymnasium/grundlaggande-yrkeskompetens-lastbils-och-busschaufforer/fortbildningsdagar-yrkeschaufforer-kod-95</p>
Näringsavdelningen			
<p>Innehållsområden: 2 Aktivitetsåtgärder: 2</p>			
6. Tillgänglig turism			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019

14

Fortsätta arbetet med att hitta former för ökad tillgänglighet inom turismsektorn genom näringslivsutvecklarens deltagande i arbetsgrupper så som "Tillgänglig turism" och "City Mariehamn" och inom arbetet med utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland.

Näringsavdelningen/
allmänna byrån
(näringslivsutvecklaren)
City Mariehamn, Visit Åland

Landskapsregeringen antog den 21 december 2017 reviderade principer för stöd till näringslivet. I fråga om logiverksamhet inom turismsektorn infördes krav om att en plan, som beskriver hur investeringen beaktar hållbar utveckling och ökad tillgänglighet för alla, ska bifogas ansökan.

Vidtagna åtgärder år 2019:
Hållbarhetsagendan beaktas så långt det går i alla åtgärder.

Grelsby sjukhus gamla lokaler har renoverats av företaget Tomsu invest Ab med finansiering från LR. På området drivs Pensionat Stalldalen som idag erbjuder samtliga rum tillgänglighetsanpassade.

Finansiering har under 2019 utbetalats till en skärgårdsbutik gällande färdigställande av en handikappramp samt ombyggnad av befintlig trappa för att öka tillgängligheten till butiken.

Visit Åland tillsammans med Ålands Handikappförbund r.f. drev under åren 2015–2018 ett samarbetsprojekt med finansiering av LR:s initiativ Kraftsamling för tillväxt och inflyttning. Projektet slutredovisades 2019. I slutrapporten framkommer att projektet arbetat med tillgänglighet genom tillgänglighetsinventeringar <https://www.visitaland.com/tillgangliga-aland/inventerade-anlaggningar/>, föreläsningar och digital synlighet. Slutrapporten innefattar även konkreta åtgärdsförslag för förbättringar och betonar vikten av kontinuerlig kommunikation i samhället. Projektet presenterades bla under våren 2019 för det av LR tillsatta rådet för personer med funktionsnedsättning för landskapet Åland, där framförallt förslaget till ett åländskt symbolsystem lyftes fram och diskuterades.

Inom ramen för det

gränsregionala samarbetsprogrammet Central Baltic med finansiering från regionala utvecklingsfonden (ERUF) och nationell motfinansiering från LR genomförs under perioden 2018–2020 flera omfattande projekt med syfte att förbättra standarden i Östersjöns småbåtshamnar. I samband med de investeringar som genomförs, görs även åtgärder i hamnarna för att öka tillgängligheten.

Lokalkraft Leader Åland r.f. som genomför Leader metoden på Åland inom det Åländska LBU programmet samt inom fiskeriprogrammet reviderade under 2019 sin hemsida. Hemsidan som innehåller information om finansieringsmöjligheter är anpassad även för personer med synsvårigheter. På bilderna finns alternativ text (dold) som läses upp om man har en synnedsättning.

7. Utveckling av befintliga stödformer

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
15	Göra en översyn för vilka indikatorer som styr de stöd som näringsavdelningen beviljar samt se hur stödsystemen kan utvecklas för att premiera tillgänglighet och användbarhet.	Näringsavdelningen/ allmänna byrån	Se redogörelsen under punkt 14 ifråga om den revidering som skedde av regelverket för näringsavdelningens stöd 2017. Under 2019 påbörjades arbetet med EU:s kommande programperiod 2020–2027 där tillgänglighet är en av de horisontella målsättningar som ska beaktas.

Regeringskansliet

Innehållsområden: 3

Aktivitetsåtgärder: 7

8. Utbildning tillgänglighet och funktionsnedsättning

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
--	----------	-----------------------------	--------------------------------

16

Samordna och arrangera kontinuerlig fortbildning för landskapsregeringens förvaltning och myndigheter gällande tillgänglighet och bemötande.

Regeringskansliet/
personalenheten
Övrig landskapsförvaltning

Intern utbildning har hållits för ledare, förmän och chefer gällande bemötande samt en större föreläsning för all personal om mångfald (med Maria Montefusco) i januari 2017.

Externt och internt: Två konferenser har hållits år 2017 för intresserade gällande kunskap om fakta och förebyggande arbete gällande alla män och kvinnor ur ett mångfaldsperspektiv. "Kvinnors hälsa – fakta och myter" och "Maskulinitet och hälsa". Båda konferenserna handlade bland annat om hur arbetslivet exkluderar eller inkluderar personer med funktionsnedsättning.

Fortbildning gällande jämställdhet och likabehandling (med Malin Gustavsson/Ekvalita) – genomfördes den 16.1 och 14.2 2018. Första delen fokuserade på att öka kunskapen och andra delen hade tyngdpunkten på bemötande.

Pröva på tillfällen – funktionsvariationer, har i samarbete med Ålands handikappförbund ordnats den 7.5 och den 9.5.2018

Den 20.9.2018 höll landskapsregeringen en inspirationsföreläsning med Sonia Elvstål – ett ben kortare men ett helt liv rikare.

17

I dialog med handikapprörelse, förvaltning och myndigheter identifiera ytterligare utbildningsbehov kopplade till funktionsnedsättning och tillgänglighet.

Regeringskansliet/
personalenheten
Övrig landskapsförvaltning
Ålands handikappförbund

Inlett samarbete med Ålands handikappförbund för att utveckla och samarbeta kring utbildningar.

9. Tillgänglig information

18

Åtgärder
Ett projekt där centrala dokument som beskriver landskapsregeringens verksamhet tas fram i formatet "Lättläst".

Ansvariga och andra aktörer
Regeringskansliet
Finansavdelningen

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

19

Landskapsregeringens nya webbplats ska kontinuerligt granskas så att den är tillgänglig och användbar. Webbplatsens utveckling ska följa senaste standard när det gäller tillgänglig och användbar teknik.

Regeringskansliet
Finansavdelningen

Uppläsningfunktionen "Talande Webb" har tagits i bruk på regeringen.ax. år 2017.

Nya funktioner som beställts ska följa WCAG 2.0.

Webbpublicerare har påmint om hur man skapar tillgängligt innehåll vid utbildning/ibruktagning av nya funktioner.

Landskapsregeringens nya intranät har lanserats under 2018. I skapandet av intranätet har funktionsvariationer tagits i beaktande samt vid olika publiceringar på intranätet. Intranätet utvecklas kontinuerligt. Intranätet innebär en stor förbättring gällande information till landskapsregeringens anställda.

Webbpublicerarna har erbjudits och de flesta har deltagit i en kurs i tillgänglig publicering.

Med anledning av att regeringen.ax från och med den 23 september 2020 omfattas av kraven i landskapslagen (2019:7) om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen, har en granskning av webbplatsens tillgänglighet beställts via Åda från en tredje part som är expert på webbtillgänglighet. I samarbete med webbleverantören går resultaten av granskningen genom och åtgärdsplan utarbetas för ev. brister.

20

De digitala tjänster som tas fram inom den digitala agendan ska vara användbara och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Detta för att säkra att hela den åländska befolkningen kan ta del av den utvecklade servicen.

Regeringskansliet
Finansavdelningen
ÅDA

Vid upphandling av e-tjänstplattform (Åda-projekt) har krav på tillgänglighet ställts. Plattformen ska uppfylla kraven i WCAG 2.0 nivå AA och därmed uppfylla kraven i tillgänglighetsdirektivet. Vid testerna av leveranser i e-tjänstprojektet (Ådas projekt, landskapsregeringen deltagare) har stor vikt lagts

vid att testa tillgängligheten i det som levererats. Både gränssnittet mot kund och administratörsgränssnittet har granskats med avseende på tillgänglighet för användare med funktionsvariationer. Utgångspunkten för granskningen var lagstiftningen och det regelverk som den hänvisar till, i praktiken WCAG 2.1. Testningen har genomförts av resurser från landskapsregeringen som deltar i projektet.

10. Tillgängligt valsystem

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
21	I förslag till ny vallagstiftning skall tillgänglighetsaspekter beaktas.	Regeringskansliet/enheten för rättsliga och internationella frågor Kommunerna	Landskapsregeringen har gett ett förslag till ny vallag för Åland till lagtinget. I förslaget betonas tillgänglighet som en central faktor, och konkreta tillgänglighetskrav för röstningslokaler har införts. Bestämmelserna om brevröstning har kompletterats med rättighet att få materialet hemfört och avhämtat om man har svårigheter att nyttja postens service. Förslag om röstning via internet ingår i lagen. I upphandlingskraven har tillgänglighetsaspekter beaktats. I januari 2019 beslöt Ålands lagting anta ny vallag för Åland. Vallag (2019:45) för Åland trädde i kraft den 1 juni 2019.
22	I samband med utvärdering av systemet med röstning via internet skall tillgänglighetsaspekter beaktas.	Regeringskansliet/enheten för rättsliga och internationella frågor	Systemet för internetröstningens tillgänglighet granskades av en aktör som är specialister på tillgänglighet. Leverantören av systemet ålades att åtgärda de tillgänglighetsbrister som upptäcktes. Systemet för internetröstning togs aldrig i bruk.

Social- och miljöavdelningen

Innehållsområden: 11

Socialvårdsbyrån: 7

Miljöbyrån: 2

Hälso- och sjukvårdsbyrån: 2

Aktivitetsåtgärder: 21

Socialvårdsbyrån: 16

Miljöbyrån: 2

Hälso- och sjukvårdsbyrån: 3

Socialvårdsbyrån

11. Förbättra lagstiftningen på området socialvård, handikappservice, specialomsorg och självbestämmanderätt för personer med funktionsnedsättning

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
23	Utarbeta ny socialvårdslag och lagstiftning som sammanhänger med den.	Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., ÅHS, LR; hälso- och sjukvårdsbyrån Tredje sektorn	Ålands lagting beslöt år 2019 anta; landskapslag om socialvård (LTB 53/2019), Äldrelag för Åland (LTB 69/2019), landskapslag om yrkesutbildade personer inom socialvården (LTB 66/2019), landskapslag om klienthandlingar inom socialvården (LTB 67/2019), landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland (LBT54/2019) samt nödvändiga ändringar i sammanhängande lagstiftning.
24	Följa med reformen av funktionshinderslagstiftningen på rikssidan och eventuellt sammanslå handikappservicelag och lag om specialomsorger av utvecklingsstörda till en funktionshinderslag.	Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., ÅHS, LR; hälso- och sjukvårdsbyrån Ålands handikappförbund	Landskapsregeringen bevakar den pågående reformen av funktionshinderslagstiftningen i Finland. Den 27.9.2018 överfördes RP 159/2018 förslag till lag om funktionshindersservice till riksdagen för behandling och till utskottsbehandling den 4.10.2018. Lagförslaget förföll iom nyval av regering i Finland år 2019. Av LR:s regeringsprogram "Tillsammans för Åland 2019–2023" framgår att ny funktionshinderslag tas fram baserat på FN:s konvention om funktionshinder och rättigheter med beaktande av utvecklingen i närliggande regioner.

25

Följa med reformen om stärkande av självbestämmanderätten för klienter inom socialvården och patienter inom hälso- och sjukvården för eventuella lagstiftningsåtgärder.

**Social- och miljöavdelningen/
Socialvårdsbyrån**
Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., ÅHS, LR; hälso- och sjukvårdsbyrån, Oasen boende- och vårdcenter Ålands handikappförbund

Landskapsregeringen lämnade den 6.9.2018 remissyttrande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till klient- och patientlag och till vissa lagar som har samband med den. Klient- och patientlagen hann inte till riksdagen under föregående regeringsperiod i Finland. Dock genomfördes ändringar i barnskyddslagen angående stärkande av självbestämmanderätten för barn som placerats utom hemmet. Landskapsregeringen fortsätter följa reformen.

12. Samordnad socialservice

26

Åtgärder
Landskapsregeringen bistår fortsättningsvis kommunerna vid planeringen och samordningen av kommunernas socialtjänst.

Ansvariga och andra aktörer
**Social- och miljöavdelningen/
socialvårdsbyrån**
Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., LR; Ålands kommunförbund

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

Tidpunkten för KST:s förverkligande ändrades genom LL (2017:74).

Då kommunerna inte inom den angivna tidsfristen lyckades komma överens om ett avtal om hur samordningen av socialtjänsten skulle organiseras beslöt landskapsregeringen den 9.5. 2019 att samordningen ska ske på det sätt som lagtinget beslutat genom lag inom ramen för ett kommunalförbund med samtliga åländska kommuner som medlemmar. Kommunernas socialtjänst, KST ska inleda sin verksamhet 1.1.2021.

Landskapsregeringen beslöt 14.5.2019 bifalla ÅOF anhållan om medel för samordning av KST. Utbetalning av medel är förknippade med villkor.

13. Guide för barn i behov av särskilt stöd

Åtgärder

Ansvariga och andra aktörer

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

27

En reviderad version av guide för barn i behov av särskilt stöd arbetas fram i samarbete med Ålands handikappförbund.

Social- och miljöavdelningen/
Socialvårdsbyrån
Ålands handikappförbund
Övriga myndigheter och aktörer
kopplade till olika stödfunktioner

Socialvårdsbyrån och Ålands handikappförbund har hållit inledande planeringsmöte. Enades om att utgångspunkten bör vara information i elektroniskt format vilken ska vara hållbar och tillgänglig samt användarvänlig för brukarna.

14. Internationellt och nationellt funktionshinderssamarbete

28

Åtgärder
Delta i rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder för att säkerställa ett nordiskt funktionshinderssamarbete.

Ansvariga och andra aktörer
Social- och miljöavdelningen/
Socialvårdsbyrån
Ålands handikappförbund
Representanter från de nordiska länderna och självstyrande områdenas regeringar och funktionshindersrörelser

Vidtagna åtgärder år 2017–2019
Landskapsregeringen och Ålands handikappförbunds representanter har deltagit i det nordiska funktionshindersrådets verksamhet. Funktionshindersrådet har, genom sitt mandat, bidragit till utformning och implementering av ministerrådets handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–2022 vilken trädde i kraft den 15 april 2018 och gäller till och med 31 december 2022.

29

Delta i det nordiska expertnätverket för FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning för att säkerställa ett nordiskt funktionshinderssamarbete.

Social- och miljöavdelningen/
Socialvårdsbyrån
Representanter från de nordiska länderna och självstyrande områdenas regeringar och funktionshindersrörelser

Landskapsregeringens representant har tagit del av det nordiska expertnätverkets verksamhet. Mandatperioden för nätverket upphörde den 31.12.2017.

30

Landskapet Åland deltar med en sakkunnigmedlem i den nationella delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Social- och miljöavdelningen/
Socialvårdsbyrån

Delegationens verksamhetsperiod 26.1.2017-30.4.2019 har avslutats. I augusti 2019 tillsatte statsrådet en ny delegation för perioden 1.9.2019-30.8.2023. Åland har en permanent sakkunnig i delegationen.

Ålands sakkunnigmedlem har deltagit i delegationens möten samt lämnat utlåtanden på begäran till delegationen med beaktande av den åländska lagstiftningsbehörigheten, svenska språkets ställning och rättigheter för personer med funktionsnedsättning på Åland. Utlåtanden har inhämtats från Ålands handikappförbund.

31

Bidra med sakkunskap i rådet för personer med funktionsnedsättning för landskapet Åland.

Social- och miljö-, närings-, utbildnings- och kultur-, infrastruktur- och finansavdelningen, regeringskansliet
ÅHS, AMS, Ålands kommunförbund, Mariehamns stad, Ålands handikappförbund

Landskapsregeringen har haft ett Råd för personer med funktionsnedsättning för landskapet Åland tillsatt för perioden 17.3.2017 - 31.12.2019.

Rådet har under perioden bland annat bidragit till både revidering och uppföljning av landskapsregeringens funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram Ett tillgängligt Åland, lämnat sakkunskap och synpunkter i fråga om landskapsregeringens rapport inför Finlands första periodiska rapport till FN kommittén samt om typografiska riktlinjer för landskapsregeringens grafiska manual, arrangerat informationstillfälle om EU:s funktionshinderskort, uppmärksamgjort avsaknad av "underlåtenhet att göra skälig anpassning" som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen och rapporten "Tillgänglighetstänk i byggkedjan.

15. Utbildningsinsats om våld och personer med funktionsnedsättning

32

Åtgärder
Samordna och arrangera utbildning för social- och hälsovårdspersonal samt andra berörda gällande våld och personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga och andra aktörer
Regeringskansliet/
Jämställdhetsenheten
Social- och miljöavdelningen/
socialvårdsbyrån/
hälso- och sjukvårdsbyrån
Kommunerna, ÅHS, ÅOF,
utbildningsanordnare, fritidssektorn,
privata sektorn, tredje sektorn

Vidtagna åtgärder år 2017–2019
I oktober 2017 utkom ÅSUB:s undersökning om förekomst av våld i nära relationer, *Våld i nära relationer 2017*.
Två konferenser hölls 2017 för intresserade gällande kunskap om fakta och förebyggande arbete gällande alla män och kvinnor ur ett mångfaldsperspektiv. "Kvinnors hälsa – fakta och myter" och "Maskulinitet och hälsa". I de båda konferenserna som ordnats har ett temaområde varit våld i nära relationer där också personer med funktionsnedsättning specifikt berörts.
Under 2018 har konferens "Kvinnors hälsa – att göra skillnad" hållits (inkluderat alla kvinnor). Fokus på kvinnor och kvinnors hälsa. Praktikers och forskares erfarenheter och praktiska lärandeexempel som gjort skillnad.

Konferensen berörde:
 -kvinnors livssituation,
 -vi minskar sjukfrånvaron,
 -organisera bättre arbetsmiljö,
 -att upptäcka mäns våld mot kvinnor, -föräldraskapsstöd – en framtidsfråga för alla kvinnors hälsa, -rätten till din kropp – hur ungdomsmottagningar kan stödja arbetet, - från ohälsa till hälsa i skolan.

Flertal seminarium tillfällen om "Mäns våld # Metoo och förändring" har hållits år 2018 (målgrupp professionella o frivilliga som arbetar med barn och unga, vårdnadshavare o intresserade). Seminarium om vad vi tillsammans kan göra för att skapa förutsättningar för en inkluderande, trygg och hälsofrämjande miljö befriad från våld och utsatthet för alla. "#Metoo – hur går vi vidare" (inkluderar alla) rörande frågeställningarna: Hur kan vi arbeta förebyggande? Vilka förslag har politiker, fackförbund, arbetarskydd och arbetstagare för att förebygga och hantera osakligt bemötande och trakasserier? Vad ska vi göra på vems ansvar? Vilket ansvar har envar i frågan?

Landskapsregeringens "Strategi för o-tolerans mot våld 2020–2030" antogs i oktober 2019. Strategin syftar till att skapa en helhetssyn och en viljeriktning för att på ett tydligt sätt styra arbetet i en riktning som lever upp till åtaganden gällande jämställdhet som finns i lagar och konventioner. Inom området våld i nära relationer förekommer begreppet "särskild utsatthet" och "särskild sårbarhet".

Utbildningsinsatser: Bygg respekt; motarbeta sexuellt våld i ord och handling.

Konferens "Att möta våldsutsatta barn".

Förebygga sexualiserat våld

			genom att stärka och utveckla en trygg och jämställd vardag.
33	Ta fram informationsmaterial om personer med funktionsnedsättnings rättigheter att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp (punktskrift, ljudformat och lättläst format).	Regeringskansliet/ Jämställdhetsenheten Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Kommunerna, ÅHS, ÅOF, utbildningsanordnare, fritidssektorn, privata sektorn, tredje sektorn	Regeringens hemsidan är uppdaterad gällande jämställdhet och våld i nära relationer.
16. Skydd av den personliga integriteten och främjande av personlig säkerhet			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
34	Utreda behov och möjlighet till lagstiftning om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med t.ex. personer med demens, intellektuell funktionsnedsättning (utvecklingsstörning), psykiska funktionsnedsättningar m.fl.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Kommunerna, ÅHS, ÅOF, Oasen, utbildningsanordnare, fritidssektorn, privata sektorn, tredje sektorn	Ålands lagting beslöt i september 2019 anta; landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn (LTB 50/2019). I samband med beredningen av lagen har landskapsregeringen kommit till slutsatsen att rikets behörighet över straffregistret begränsar lagstiftningsalternativen för när och hur kontroll av brottslig bakgrund kan ske till situationer som har en motsvarighet i rikslagstiftningen. Helt oberoende av möjligheterna att få straffregisterutdrag är det också viktigt att organisera arbete och verksamhet där personer har ett behov av ett särskilt skydd så att riskerna för dessa personer minimeras, t.ex. genom anvisningar, information och särskilda rutiner. I samband med beredningen av lagen har framförts behov av att i lagstiftning föra in ett krav på att personer som förordnas till intressebevakare alltid ska uppvisa ett straffregisterutdrag. Landskapsregeringen understöder förslaget. Eftersom det rör sig om en fråga som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet måste lagstiftningsbehovet lyftas fram i kontakter med

			riksmyndigheterna.
35	Överväga möjligheten att införa ett register över personal inom socialvården för stärkt tillsyn och bättre säkerhet för klienterna i samband med arbetet med en ny lag om yrkesutbildade personer inom socialvården.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Kommunerna, ÅOF, Oasen, privata sektorn	Ålands lagting beslöt i september 2019 anta; landskapslag om yrkesutbildade personer inom socialvården (LTB 66/2019). Lagens 16 § omfattar centralregister över socialvårdens personal.
36	Överväga inta bestämmelser i ny socialvårdslag om personalens anmälnings-skyldighet vid upptäckt av missförhållande eller uppenbar risk för ett missförhållande vid tillhandahållandet av socialvård för klienter.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Kommunerna, ÅOF, Oasen, privata sektorn	Ålands lagting beslöt år 2019 anta; landskapslag om socialvård (LTB 53/2019). Lagens 48 § omfattar en anmälnings-skyldighet för personer som ingår i socialvårdens personal eller som självständiga yrkesutövare.
37	Överväga inta bestämmelser om yrkesutbildades anmälningsplikt i ny lag om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre. Anmälan omfattande äldre personer som är i behov av social- och hälsovård och oförmögen sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Yrkesutbildade inom hälso- och sjukvården, socialvården, räddningsverket, nödcentralen, polisen	Ålands lagting beslöt år 2019 anta; Äldrelag för Åland (LTB 69/2019). Lagens 19 § omfattar en anmälningsplikt, för yrkesutbildade gällande äldre personer som är i behov av social- och hälsovård och oförmögen sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet.

17. Äldres psykiska hälsa

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
38	Utveckla det förebyggande, stärkande och hälsofrämjande arbetet kring äldres psykiska hälsa och utveckla formerna för det multiprofessionella samarbetet kring de individer som behöver mycket stöd genom projekt Äldres psykiska ohälsa.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ hälso- och sjukvårdsbyrån ÅHS, kommunerna, ÅOF, privata sektorn Ålands Erfarenhetsexperten Äldrerådet i Mariehamn	Projekt Äldres psykiska ohälsa, slutrapport och dess rekommendationer antecknades till kännedom av landskapsregeringen i april 2019 https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/aldres-psykiska-ohalsa-slutrapport . Rekommendationerna ska bidra till att skapa optimala strukturer och innehåll i omsorg och vård med utgångspunkt i ett helhetsperspektiv på individer 65 år och äldre med tillfällig eller kronisk psykisk ohälsa. Rekommendationerna omfattar flertal förvaltningsområden.

Miljöbyrå

18. Genomgång av lagstiftning

39

Åtgärder

Gå igenom lagstiftningen på miljöbyråns område för att kontrollera om det i lagstiftningen finns hinder för personer med funktionsnedsättning och föreslå ändringar där det finns behov.

Ansvariga och andra aktörer

Miljöbyrå
ÅMHM

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

En översiktlig översyn av lagstiftningen har gjorts. En särskild genomgång har gjorts för användande av assistanshundar. I juni 2018 höll miljöbyrå och socialvårdsbyrå ett informationstillfälle om specialutbildade hundar inom hälso- och sjukvård och socialvården, ledarhundar och assistanshundar i offentliga miljöer. Vid tillfället lyftes bla. lagstiftningskomplexiteten fram. Informationstillfället genomfördes i samarbete med Ålands neurologiska förening r.f.

19. Tillgängliggörande av naturreservat

40

Åtgärder

Tillgängliggöra områden inom naturreservat i större omfattning för personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga och andra aktörer

Miljöbyrå
Fastighetsverket

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

Som ett led i arbetet har en ramp planerats och byggts på Herrö naturreservat för att tillgängliggöra en större del av reservatet även för rullstolsburna och personer med andra hjälpmedel. En genomgång av skyltning och annan information inom naturreservaten har påbörjats. Planering av andra möjliga åtgärder i andra naturreservat har påbörjats.

Hälso- och sjukvårdsbyrå

20. Förordning om medicinsk rehabilitering

41

Åtgärder

LR skall genom förordning utfärda närmare bestämmelser om den medicinska rehabiliteringen enligt § 55 i hälso- och sjukvårdslagen.

Ansvariga och andra aktörer

Hälso- och sjukvårdsbyrå
ÅHS, kommuner, FPA, AMS

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

I riket förbereds det en omfattande rehabiliteringsreform. (SHM 033:00/2016). Arbetsgruppen lämnade rapporten den 9.11.2017.

Av regeringsprogrammet "Tillsammans för Åland 2019–2023" framgår att reglerna för medicinsk rehabilitering avses förnyas.

42

LR skall ta ställning till uppdatering av LR instruktionen för handläggning av medicinsk rehabilitering från 2009.

Hälso- och sjukvårdsbyrån
ÅHS, kommuner, FPA, AMS

Av regeringsprogrammet "Tillsammans för Åland 2019–2023" framgår att reglerna för medicinsk rehabilitering avses förnyas.

21. Tillgänglighetsplan för ÅHS

43

Åtgärder
En plan för ökad tillgängligheten inom Ålands hälso- och sjukvård utarbetas vidare. Planen verkställs inom året 2018.

Ansvariga och andra aktörer
Hälso- och sjukvårdsbyrån
ÅHS

Vidtagna åtgärder år 2017–2019
ÅHS ledningsgrupp har den 20.6.2017 fastställt "ÅHS plan för ökad tillgänglighet och delaktighet". Under perioden 2017–2020 finns fyra områden för kontinuerligt arbete (information och skyltning, ny- och ombyggnation, utbildning, nätverk) och sex prioriterade områden (talterapi projekt om hjälpmedel och tillgänglighet, balkongtrösklar förses med ramper, Patientcentra – tillgänglighetsanpassning, upphandling av skyltmaterial, Webbplats – tillgänglighetsanpassning). Årlig avstämning görs gällande verkställelse av planen och vilka möjliga tillgänglighetsproblem som fordrar åtgärder.

Se detaljerad verkställelse av planen under åtgärderna 76–84.

Utbildnings- och kulturavdelningen

Innehållsområden: 6

Utbildningsbyrå: 3

Kulturbyrå: 3

Aktivitetsåtgärder: 23

Utbildningsbyrå: 16

Kulturbyrå: 7

Utbildningsbyrå

22. Fortbildning och kompetensutveckling

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
44	Fortbildningsinsatser för att öka lärarnas beredskap och kompetens att hantera olika typer av särbehov i grundskolan.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrå Kommunernas skolnämnder, skoldistriktet	Följande fortbildningsinsats har genomförts i samarbete med Öppna högskolan: -Stöd för lärande och skolgång – från trygghetszon till differentiering, ht 2018. Under 2019 har foldern <i>Stöd i skolan- ett sätt att lyckas</i> , https://www.regeringen.ax/utbildning-larande/hjalp-stod/stod-skolan-folder getts ut för att stöda kontakten mellan skolan och hemmet gällande elevers behov av stöd. Specialsakkunnig på utbildningsbyrå har informerat om foldern och stödsystemet på olika föräldraträffar och till skolor.
45	Fortbildningsinsatser gällande "stöd för lärande" som är grundskolans läroplansanvisningar för specialundervisningen.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrå Kommunernas skolnämnder, skoldistriktet	Följande fortbildningsinsats för målgruppen pedagogisk personal; - Stöd för skolbarn med uppmärksamhets- och självregleringssvårigheter, ht 2018.
46	Fortbildningsinsatser för att öka lärarnas beredskap och kompetens att hantera olika typer av särbehov på gymnasie- och högskolenivå.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrå landskapets skolor, Högskolan på Åland	Ett fortbildningspaket med temat "inkludering av studerande med särskilda behov och behov av specialundervisning genomfördes under tre terminer, ht 17 - 18. Fortbildningen omfattade 8 enskilda seminarier, gruppdiskussioner och handledning. Fortbildningen gällde samtliga anställda inom den pedagogiska personalen i Ålands yrkesgymnasium och sjöfartsgymnasiet. Målsättningen var en ökad

			kompetens avseende didaktiska möjligheter och utmaningar att stöda en enskild studerandes inlärningsprocess i en inkluderande undervisningsmiljö.
47	Fortbildningsinsatser för att höja arbetsplatshandledares kompetens och beredskap att handleda studerande med särskilda behov på arbetsplats.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrån Högskolan på Åland, Ålands gymnasium	
23. Revidering av styrdokument i grundskola och gymnasialstadiet			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
48	En särskild lag om elev- och studerandevård utarbetas för att gälla alla utbildningsnivåer.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Social- och miljöavdelningen, Den kommunala grundskolan Ålands gymnasium, Högskolan på Åland	Ett kapitel om barn- och elevhälsa tas med i revideringen av den nya grundskolelagen. Bearbetningen av den nya landskapslagen om barnomsorg och grundskola har fortsatt under 2019. I lagen ingår ett kapitel om barn- och elevhälsa och stödnivåerna för både barnomsorg och grundskola formuleras tydligt.
49	Revidering av grundskolelagen genomförs.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan	Revidering av grundskolelagen har pågått. Barn och elever med funktionsnedsättning beaktas så att grundskolan är tillgänglig och likvärdig för alla. Tillgänglighet och barnets bästa är grundstenarna i alla skrivelser.
50	En revidering av grundskolans läroplan påbörjas.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan Ålands gymnasium	Revideringen av grundskolans läroplan har inletts parallellt med arbetet kring revideringen av grundskolelagen. Bearbetning av läroplanen för grundskolan för Åland har pågått under 2019 där tillgänglighet och delaktighet beskrivs i den allmänna delen. Värdegrunden som beskrivs i läroplanen grundar sig på barnkonventionen och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

51	<p>Alternativa undervisningsformer möjliggörs i grundskolelag.</p>	<p>Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan</p>	<p>Alternativa undervisningsformer; - projekt som tagit fram en modell för distansundervisning i skärgården. - alternativa undervisningsformer för barn i behov av särskilt stöd beaktas i den nya grundskolelagen.</p> <p>LL för barnomsorg och grundskola har en mer flexibel syn på undervisningen för att stöda och garantera alla barns likabehandling. Nya paragrafer som flexibel undervisning, undervisning i särskilda situationer och särskilda undervisningsarrangemang införs för att ge riktlinjer för anpassningar som kan göras för att förebygga utslagning och stöda alla elever.</p>
52	<p>En informationsfolder för Stöd för lärande i grundskolan utarbetas.</p>	<p>Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan</p>	<p>En informationsfolder för vårdnadshavare och skola om möjligheter till stöd i skolan har tagits fram. Foldern distribueras i januari 2019, https://www.regeringen.ax/utbildning-larande/hjalp-stod/stod-skolan-folder</p>
53	<p>Revidering av LL om Ålands gymnasium för att möjliggöra flexibla studievägar.</p>	<p>Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands gymnasium</p>	<p>Ett förarbete pågår inför en revidering av lagen.</p>
54	<p>SORA-lagstiftningen införs i LL om Ålands gymnasium och LL om Högskolan på Åland.</p>	<p>Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån</p>	<p>Ett förarbete pågår inför en revidering av lagen.</p>
55	<p>Grundskolans stöd för lärande införs i läroplansgrunderna för utbildning på gymnasienivå för att uppnå enhetlighet och kontinuitet i stödåtgärderna.</p>	<p>Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån</p>	<p>I samband med att läroplansgrunderna för den allmänbildande utbildningen och grundläggande yrkesutbildningen uppdaterades under 2019 infördes stöd för lärande inom den grundläggande yrkesutbildningen.</p>

24. Övergång mellan grundskola och gymnasialstadiet			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
56	En handlingsplan för utveckling av specialundervisningen tas fram i Ålands yrkesgymnasium.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund	En handlingsplan har under 2019 utarbetats av Ålands yrkesgymnasium på uppdrag av landskapsregeringen, https://www.gymnasium.ax/sites/default/files/protocol/attachment/bilaga_ss105b_handlingsplan_y-program.pdf .
57	Individuella studievägar möjliggörs i Ålands yrkesgymnasium.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund	ÅG har fått i uppdrag att bygga upp ett flexibelt utbildningssystem med smidiga och individanpassade studievägar för unga och vuxna både inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform och inom yrkesträningsprogrammet. Det flexibla systemet ska möjliggöra för en enskild studerande att avlägga enskilda examensdelar.
58	Bredare utbud av utbildningsalternativ på gymnasienivå skapas, även riktade insatser kring olika specialbehov.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands gymnasium, Ålands omsorgsförbund	<p>Styrelsen för Ålands gymnasium fick i uppdrag att hösten 2017 inleda hemarbets- och rengöringsservice som ett nytt kompetensområde inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform.</p> <p>LR tillsatte hösten 2017 en arbetsgrupp för att förverkliga ett samarbete mellan Ålands gymnasium (ÅG) och Ålands omsorgsförbund (ÅOF). Arbetsgruppen har bl.a. gett förslag på ett gemensamt upplägg för en utbildning som handleder för arbete och självständigt liv. Utbildningen är för de elever som har det största behovet av särskilt och omfattande stöd.</p> <p>Landskapsregeringen har gett styrelsen för ÅG i uppdrag att utreda hur möjligheten till fortsättningsstudier kunde utformas inom den yrkesinriktade specialundervisningen i</p>

			programform och på yrkesträningsprogrammet. Målgruppen för fortsättningsstudierna är vuxna personer med utvecklingsstörning som befinner sig inom specialomsorgens dagliga verksamhet.
59	Samordning och koordinering av LIA-platser och praktikplatser för personer med funktionsnedsättning.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund	Arbetsgruppen för samarbete mellan ÅG och ÅOF har gett förslag på hur man kan genomföra LIA i samverkan mellan skolan, specialomsorg och arbetsliv för personer med funktionsnedsättning.

Kulturbyrån

25. Utbildning av ledare i verksamheter riktade till unga

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
60	Skapa ett nätverk bestående av representanter med förankring i idrott-, ungdom- och kulturverksamhet tillsammans med handikappförbundets olika medlemsföreningar.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån Ålands idrott, Ålands handikappförbund	<p>Landskapsregeringen har tillsatt <i>Rådet för idrott, motion och hälsa</i> (RIMH) som arbetar brett med frågor som bland annat gäller tillgänglighet. Rådets medlemmar består av sakkunniga från olika områden, däribland Ålands handikappförbund, Ålands idrott, Ung resurs m.fl.</p> <p>Kulturbyrån administrerar rådet. Rådets ska huvudsakligen ansvara för att landskapsregeringens idrottspolitiska program förverkligas, men kan också initiera egna ärenden inom idrott, motion, hälsa och en aktiv fritid.</p> <p>Under 2019 tog RIMH initiativ till ett utvecklande av konceptet ”Motion på recept”. Ålands idrott har sedan 2009 drivit satsningen som går ut på att personer som av olika orsaker behöver vara mera fysiskt aktiva genom läkarutlåtanden ska erbjudas idrotts- och motionsaktiviteter av de åländska idrottsorganisationerna. Satsningen har småningom stannat av och RIMH tillsatte därför en</p>

61

I samverkan med nätverket ta fram ett utbildningspaket för ledare i verksamheter riktade till ungdomar i syfte att öka kunskapen om funktionsnedsättningar.

Utbildnings- och kulturavdelningen/
Kulturbyrån
Ålands idrott, Ålands
handikappförbund

arbetsgrupp bestående av sakkunniga med uppgift att utveckla satsningen. Även personer med funktionsnedsättningar ska beröras av Motion på recept.

Ålands idrott är takorganisationen för de åländska idrottsorganisationerna. Genom landskapsförordning (1999:3) har landskapsregeringen överfört vissa förvaltningsuppgifter till Ålands idrott och beviljas verksamhetsstöd ur penningautomatmedel ur kulturbyråns budget.

Under 2019 har Ålands idrott ordnat utbildningar för sina medlemsorganisationer (drygt 60) med inriktning funktionsnedsättning eller delar av utbildning som tar upp funktionsnedsättning:

-Idrott och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). En föreläsning som ger inspiration, tips och råd om hur man bemöter barn och ungdomar med exempelvis ADHD, Aspergers syndrom och andra osynliga funktionsnedsättningar.

-AKK inom idrott och föreningsliv med AKK (alternativ och kompletterande kommunikation) för idrottsaktiva och ledare.

-Grundutbildning för tränare. Grundutbildningen bygger på aktuell forskning och ger en grund att stå på i rollen som tränare. I utbildningen får deltagarna även välja valbara moduler där en modul handlar om "att möta idrottare med funktionsnedsättning" samt en annan modul som handlar om "inkluderande ledarskap för att möta idrottare med NPF".

26. Ökad tillgänglighet vid idrottsanläggningar

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
62	Ansökningar för att öka tillgängligheten och användbarheten vid befintliga idrottsanläggningar kommer att prioriteras i samband med fördelning av penningautomatmedel.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ kulturbyrån Ålands idrott Ägare av idrottsanläggningar	Har inte fastställts separat men ingår i fastställda allmänna riktlinjer för stöd till olika investeringsprojekt. Tillgängligheten är ett område som ska bearbetas i samband med kultur o idrott.

27. Tillgängligt kulturarv

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
63	Kulturbyrån kommer med utgångspunkt i utredningen kring tillgänglighet i och omkring landskapets olika kulturhistoriska sevärdheter sammanställa en översikt över möjligheter och tillvägagångssätt för att förbättra tillgängligheten kring dessa.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån	Kulturbyrån har under året 2017 påbörjat utvecklingen av kulturarvsdatabas, Kulturarv DB, som har ett syfte att skapa en central kunskapsbank över fasta fornlämningar, maritimt kulturarv och kulturhistoriskt värdefulla miljöer och objekt på landskapet Åland. Under 2017 har detta arbete inletts genom ett nytt fornminnesregister.
64	Baserat på översikten över möjligheter och tillvägagångssätt för att förbättra tillgängligheten kring landskapets kulturhistoriska sevärdheter önskar kulturbyrån genomföra förbättringar kring åtminstone en av sevärdheterna.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån Fastighetsverket	Kulturbyrån har under året 2017 tillsammans med landskapets fastighetsverk påbörjat utredningen kring landskapets kulturhistoriska sevärdheter. Målet för arbetet är att revidera anvisningar vård, förbättra tillgänglighet både i kunskap och fysiska besöksstrukturer och lyfta fram strategiska tyngdpunkter bland obemannade sevärdheter. Ålands museum har 2017 införskaffat utrustning för hörsselförstärkning som ska användas vid guidningar och föreläsningar. Utrustningen är individanpassad och användarvänlig. De permanenta utställningarna i Ålands kulturhistoriska museum och Ålands konstmuseum har under år 2017 guidats via livesändning till äldreboenden. Även fotografier ur museets bildsamling har visats på äldreboende i Mariehamn, genom uppsökande

verksamhet i samarbete med Mariehamns stad.

Tillsvidare pågår planering för installation av hiss o handikapptoalett i Eckerö Post och tullhus samt en ombyggnad av utställningen i Kastelholms slott som ska öka tillgängligheten. Fastighetsverket tar slutligt beslut i ärendet.

Ålands museum har under 2018 bedrivit uppsökande verksamhet för grupper med begränsad mobilitet, bl.a. genom 5 besök på äldreboenden med bildvisning och identifiering, samt 6 Skype guidningar av utställningar inom projektet Äldreomsorg på distans.

Den permanenta utställningen i Ålands kulturhistoriska museum kompletteras med en taktill modell av Bogskärs fyr och Ålands konstmuseum har förbättrat läsbarheten i texterna i utställningssalarna.

Föremål ur samlingarna, och presentationer av verksamheten, har under året tillgängliggjorts via sociala medier, främst på Instagram och Facebook.

Delar av personalen har deltagit i ett utbildningstillfälle i hur det är att leva med olika funktionsnedsättningar. Utbildningen ledde till en genomgång av utställningsmiljöerna i Ålands kulturhistoriska museum och Ålands konstmuseum av en synrehabiliteringskonsult och åtgärdsförslag.

Ålands museum har under 2019 anskaffat rullator för museibesökare och vidtagit åtgärder för att förbättra utomhusmiljön för besökare bl.a. se över utomhusbelysningen och nivåskillnaden mellan trottoar och handikappramp.

65

Ålands museums webbplats ska göras i ett tillgängligt format i enlighet med internationella riktlinjer.

Utbildnings- och kulturavdelningen/
Kulturbyrån

Föremål ur samlingarna, och presentationer av verksamheten, har under året 2017 tillgängliggjorts via sociala medier, främst Instagram och Facebook.

De olika sevärdheternas hemsidor uppdateras fr.o.m. december 2018, och kompletteras med talande webb och information om platsspecifik tillgänglighet.

Personal har deltagit i kursen Tillgänglighet på Nätet, och därefter definierat de egna hemsidornas brister, och vidtagit åtgärder för att åtgärda dessa.

66

Information om tillgängligheten vid landskapets sevärdheter ska finnas sammanställd på webbplatsen.

Utbildnings- och kulturavdelningen/
Kulturbyrån

De olika sevärdheternas hemsidor uppdateras fr.o.m. december 2018, och kompletteras med talande webb och information om platsspecifik tillgänglighet.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS

Innehållsområden: 3

Aktivitetsåtgärder: 9

28. Bemötande

67

Åtgärder
Ordna utbildning för personalen för att få ännu bättre kunskap om personer med funktionsnedsättning samt om deras kapacitet och vad de kan tillföra.

Ansvariga och andra aktörer
Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

29. Tillgänglighet

68

Åtgärder
Anpassa verksamhetsutrymmena så att de beaktar alla aspekter av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga och andra aktörer
Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

Anskaffat portal och fast hörselslinga.

Tagit bort alla trösklar.

Byggt om arbetspsykologens testrum så att det bättre passar för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

69	Ordna utbildning för personalen i enkel info och lättläst samt i tillgänglig informationsförmedling och kommunikation.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Ordnat utbildning 2018 för all personal om att skriva vårdat, enkelt och begripligt.
70	Producera infofilmer med både text och ljud.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Producerat film om hur man anmäler sig som arbetssökande.
71	Ordna service och tjänster så att de är tillgängliga även för personer som har svårigheter att besöka AMS verksamhetsutrymmen.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Möjligt att via en e-tjänst ansökan om arbetslöshetsförmån och redovisa arbetslöshetstid. Anskaffat organisationskort så att personalen kan logga in säkert i laptoppen var helst de befinner sig och således har de möjlighet att ordna service och tjänster på andra platser än i AMS utrymmen.
72	Utforma webbplatser, appar och dokument som sprids via dessa, så att de uppfyller EU-direktivet (2016/2102) om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer med de avvikelser som följer av lag.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Under 2018 påbörjades arbetet med att utforma www.ams.ax så att webbplatsen uppfyller EU-direktivet och arbetet slutfördes 2019 då den nya webbplatsen lanserades.
30. Arbete och sysselsättning			
Åtgärder			
73	Informera om möjligheten att anställa personer med funktionsnedsättning inom ramen för AMS service och åtgärder i syfte att få tillgång till fler arbetsplatser för personer med funktionsnedsättning.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) Samverkande aktörer inom arbetsmarknadsfältet	Vidtagna åtgärder år 2017–2019 Informerar kontinuerligt om denna möjlighet.
74	Utveckla samarbetet och samverkan med myndigheter ansvariga för "verksamhet i sysselsättningsyfte för handikappade" och "arbetsverksamhet för handikappade" i syfte att få övergången från AMS service och tjänster till sådan verksamhet så smidig och bra som möjlig.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) Samverkande myndigheter ansvariga för sysselsättning av personer med funktionsnedsättning inklusive - verksamhet i sysselsättningsyfte för handikappade - arbetsverksamhet för handikappade	I slutet av 2019 inleddes en strukturerad samverkan med socialförvaltningen i Mariehamns stad i form av en nätverksgrupp vari även ÅHS och FPA ingår, vid behov.

75

Informera om det stöd AMS kan bevilja arbetsgivare för specialarrangemang på arbetsplatsen som är nödvändiga för att eliminera eller lindra de olägenheter som en skada eller sjukdom medför.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)
Samverkande aktörer inom arbetsmarknadsfältet

Informeras om på www.ams.ax

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS

Innehållsområden: 9

Kontinuerligt arbete: 4

Prioriterade åtgärder 2017–2020: 5

Aktivitetsåtgärder: 9

Kontinuerligt arbete: 4

Prioriterade åtgärder 2017–2020: 5

Kontinuerligt arbete

31. Information och skyltning

76

Åtgärder

Nya inom- och utomhusskyltar tas fram enligt "Skylddirektiv för ÅHS" vartefter behov uppstår.

Ansvariga och andra aktörer

ÅHS arbetsgrupp, ledningsgrupp samt hälso- och sjukvårdsdirektören

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

ÅHS har sedan 2016 ett skylddirektiv för hur inomhus- och utomhusskyltar ska utformas. Där finns även riktlinjer för hur skyltarna ska vara utformade för att vara tillgängliga. Alla nya skyltar ska följa skylddirektivet.

Under år 2017 har tillgänglighetsgruppen arbetat med tydligare skyltning. Nya klistermärken som visar dörröppning för rullstolsburna är uppsatta vid huvudentrén.

Huvudentrén har fått en ny dörrsluss som är tillgänglighetsanpassad.

ÅHS upphandlade konsult hjälp med inventeringen av skyltbehovet våren 2019. Skyltbolaget i Nykvarn vann upphandlingen och utförde inventeringen i juni 2019. Detta resulterade i en rapport som ska vara underlag i upphandling av skyltleverantör.

I november 2019 införde ÅHS besöksadresser till de olika byggnaderna på sjukhusområdet (Doktorsvägen 1A,1B, 1C och 1 D). Dessa adresser är sökbara i till exempel Google Maps där man även kan se "Street View" över platsen, bildstöd. Nya besöksadresser framtagna för att förbättra tillgängligheten.

32. Ny- och ombyggnation

Åtgärder

Rutinerna vid ny- och ombyggnation följs enligt framarbetade direktiv så att tillgänglighetsaspekterna beaktas.

Ansvariga och andra aktörer

Byggprojektgrupper, ÅHS arbetsgrupp

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

Landskapsregeringens fastighetsverk har övertagit ÅHS fastigheter och ansvarar för ny- och ombyggnation. Vid nybyggnation och större renoveringsprojekt tillämpas en rutin där byggprojektgruppen konsulterar arbetsgruppen om tillgänglighetsanpassning. Arbetsgruppen begär i sin tur eller hänvisar till utlåtande från extern expertis såsom till exempel Ålands handikappförbund.

Branddörr vid musikterapi respektive psykiatriska rehabiliteringsmottagningen. Dörrarna har varit stängda och svåra att öppna då de är så tunga. Nu står de öppna dagtid då patienter vistas i utrymmena.

Ringklockan på utsidan vid akutens entré och akutens anmälningsskylt. Ringklockan är sänkt för att vara mera synlig och åtkomlig för rullstolsburna.

Ställning för kryckor och käppar i handikapptoaletterna. Samtliga handikapptoaletter har fått ställningar för kryckor och käppar.

Klädkrokar på rätt höjd i handikapptoaletterna. Samtliga toaletter har fått klädkrokar på rekommenderad höjd för handikappanpassade utrymmen.

Klädkrokar på rullstolsburen- och barnvänlig höjd. Samtliga väntrum har fått klädkrokar på anpassad höjd för

rullstolsburna och barn.

Entréns dörrar förnyade,
förnyad skyltning.

33. Utbildning

78

Åtgärder

Fortbildningsmöjligheter erbjuds och marknadsförs med syfte att gynna tillgänglighetsarbetet inom organisationen.

Ansvariga och andra aktörer

ÅHS arbetsgrupp, ledningsgrupp samt hälso- och sjukvårdsdirektören
Personal inom ÅHS

Vidtagna åtgärder år 2017–2019

ÅHS utannonserar kontinuerligt på intranätet om föreläsningar, kurser, konferenser och fortbildning om funktionshinder och tillgänglighetsanpassning. Medlemmar i arbetsgruppen liksom annan personal inom ÅHS deltar i utbildningstillfällen. Målet är att fortbildningen ska gynna tillgänglighetsarbetet inom organisationen.

Talterapin har bedrivit ett projekt om hjälpmedel och tillgänglighet tom. 31.12.2018. Projektsyftet var att inventera hur tillgängligheten ser ut inom ÅHS för personer som har språkliga, kommunikativa och kognitiva svårigheter samt ta fram en plan för förbättringar. Planen inkluderar hur kunskapen bland ÅHS anställda kan förbättras samt hur kommunikationshjälpmedel kan implementeras i ÅHS olika verksamheter.

Projektet resulterade i en ordinarie talterapeuttjänst. Därmed finns det resurser att fortsättningsvis stöda ÅHS arbete med tillgänglighet och kommunikations- och kognitionshjälpmedel. Målet är att höja servicenivån för patienten. Projektrapport "Hjälpmedel och tillgänglighet för personer med kommunikativa och kognitiva funktionsnedsättningar på Åland".

Talterapeut har varit till alla verksamheter inom ÅHS och utbildat i tillgänglighet. Detta har resulterat i att flera verksamheter tillgänglighetsanpassat sina kallelser och patientinfo med bildstöd och mera lättläst språk.

34. Nätverk			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
79	<p>ÅHS deltar genom sin representant och ersättare i rådet för personer med funktionsnedsättning i landskapet Åland.</p>	<p>ÅHS arbetsgrupp Rådet för personer med funktionsnedsättning i landskapet Åland</p>	<p>ÅHS har en representant och ersättare i <i>Rådet för personer med funktionsnedsättning i landskapet Åland</i>. På så sätt har ÅHS direkt kontakt med expertis och andra organisationer som arbetar för att göra Åland tillgängligt. Representanten och ersättaren är medlemmar i arbetsgruppen.</p>
Prioriterade åtgärder 2017–2020			
35. Balkongtrösklar förses med ramper			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
80	<p>Balkongtrösklarna i sjukhusets huvudbyggnad förses med plåtramper för rullstolar.</p>	<p>ÅHS informationssekreterare ÅHS övervakmästare</p>	<p>17.6.2018 var balkongtrösklarna på avdelningarna försedda med ramper så att rullstolsburna kan ta sig ut på balkongerna.</p>
36. Kontrastmarkeringar på glasdörrar			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
81	<p>Glasdörrarna i huset där bland annat psykiatriska kliniken finns förses med kontrastmarkeringar.</p>	<p>ÅHS informationssekreterare ÅHS övervakmästare</p>	<p>Under år 2017 har tillgänglighetsgruppen arbetat med kontrastmarkering, trappor och svepytor. Vaktmästeriet har markerat dörrarnas svepytor med kontrastmarkeringar under sommaren 2017. Ytterligare åtgärder vidtas då ÅHS har upphandlat skyltleverantör.</p>
37. Patientcentra – tillgänglighetsanpassning			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
82	<p>Arbetsgruppen följer upp att det planerade patientcentrat tillgänglighetsanpassas.</p>	<p>ÅHS arbetsgrupp Byggprojektgrupp</p>	<p>Fastighetsverket har tagit över ansvaret för ÅHS fastigheter och ansvarar för ny- och ombyggnation och har därmed övertagit projektet Patientcentra. Det är för närvarande inte ett prioriterat projekt. Det finns inget pågående projekt för detta.</p>

38. Upphandling av skyltmaterial		
Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
<p>83</p> <p>Arbetsgruppen upphandlar framställning och leverans av de olika typer av skyltar som finns beskrivna i ”Skyltdirektiv för ÅHS”.</p>	<p>ÅHS arbetsgrupp</p>	<p>Se åtgärd 76.</p>
39. Webbplats – tillgänglighetsanpassning		
Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2019
<p>84</p> <p>ÅHS webbplats förnyas och tillgänglighetsanpassas.</p>	<p>ÅHS informationssekreterare ÅHS arbetsgrupp</p>	<p>ÅHS har i december 2018 startat projektet att förnya ÅHS webbplats www.ahs.ax och göra den tillgänglighetsanpassad enligt tillgänglighetsdirektivet 23.9.2018. ÅHS har arbetat tillsammans med leverantören Strax Kommunikation med den nya webbplatsen (Ådas hemsidespaket). Den nya hemsidan lanseras i februari 2020 och tillgänglighetsgranskas våren 2020.</p> <p>ÅHS har beställt en interaktiv 3D-karta över sjukhusområdet som installerades på ÅHS webbplats i april 2019. Den får en mera framträdande plats på den nya webbplatsen, https://visualisering.gitech.ax/ahs/.</p>